

Cuprins

Introducere. Săptămâni în care se întâmplă decenii	7
Capitolul 1. Ascensiunea Occidentului.....	21
Capitolul 2. Declinul Occidentului.....	43
Capitolul 3. Statul supraîmpovărat	65
Capitolul 4. Testul Covid	87
Capitolul 5. Simptomele morbide	109
Capitolul 6. Ce ar face Bill Lincoln?.....	127
Concluzie. Cum să facem guvernarea mareață din nou	159
<i>Mulțumiri</i>	171
<i>Note</i>	173

**JOHN MICKLETHWAIT
ADRIAN WOOLDRIDGE**

**SEMNALUL
DE ALARMĂ**

**DE CE PANDEMIA A SCOS LA IVEALĂ
SLĂBICIUNEA VESTULUI
ȘI CARE AR FI REMEDIILE**

Traducere de Cristina Michaela Tache

POLIROM
2021

2. Statul supraextins

E greu să înveți când ești strivit sub greutatea unor obligații pe care nu le poți îndeplini niciodată. În sectorul privat, instituțiile prosperă făcând foarte bine doar câteva lucruri: Apple furnizează conceptul și creierele pentru telefoanele sale, nu carcasa și cipurile. Sectorul public este încă în epoca în care compania Ford Motor deținea terenurile pe care pășteau oile a căror lână ajungea în husele de pe banchete. În afară de vânzarea câtorva companii naționalizate, statul occidental nu a mai renunțat la alte responsabilități în ultimul secol – și a tot acumulat multe altele. Ar trebui să furnizeze o diversitate uluitoare de servicii – de la cele esențiale (educație pentru tineri și pensii pentru bătrâni) până la cele bizare (sfaturi despre cum să te droghezi ca să faci sex, pentru cei cu astfel de înclinații) și cele inutile (reguli de împletit părul și decorațiuni interioare).

Statul bunăstării ar fi trebuit să fie o plasă de siguranță pentru cei săraci și dezavantajați: în schimb, s-a transformat într-un morman de pernuțe moi pentru fundurile durdulii ale clasei de mijloc. Studiile superioare și locuințele sunt două zone în care statele intervin adesea pentru a-i face pe bogați și mai bogați. Majoritatea țărilor europene le oferă învățământ universitar gratuit studenților care sunt mai bogați decât cetățeanul de rând (apoi acei studenți bagă în buzunar cea mai mare parte a câștigurilor din educația lor). În America, în special cei înstăriți citesc broșura de 90 de pagini a fiscoiului în care se explică cele 15 tipuri de stimulente fiscale pentru studii superioare. Deși capitalismul neîngrădit a fost învinuit pentru criza

creditelor cu grad mare de risc, au existat câteva organizații mai condamnabile decât Fannie Mae și Freddie Mac, agențiile guvernamentale uriașe care au pompat bani pe piața locuințelor. Controlul chiriilor devine tot mai mult un avantaj pentru cei privilegiați, indiferent dacă vorbim de Stockholm sau de New York. Mai mulți bani intră în subvenționarea creditelor imobiliare decât în locuințele sociale pentru săraci.

Acest aspect se încadrează într-un anumit tipar. Indiferent cât de mult se plâng americanii de guvernarea lor, mai mult de jumătate dintre familiile din țară primesc diverse tipuri de ajutoare. Aproximativ 120 de milioane de americani cer ajutoare din partea a două sau mai multe programe⁷⁰. Iar aici nu sunt incluse toate cererile non-financiare făcute de cei prosperi la adresa statului. De fiecare dată când crește infracționalitatea sau când sosește un transport ilegal de imigranți, se strigă: „Trebuie făcut ceva”. Se fac reguli noi – apoi cineva trebuie să le pună în aplicare. Indiferent de meritele sale, Uniunea Europeană se pricepe de minune să crească nivelul de complexitate, impunând încă un nivel de birocrație (adesea derutant) fiecăruia dintre statele membre. Din nou, motivul din spatele fiecărui nivel este de regulă teama că ceva undeva va merge prost.

3. Statul opac

Fără îndoială, guvernarea înseamnă prin natura sa reguli și reglementări: termenul „birocrație” se referă mai degrabă

la guvernarea de către niște „birouri”, și nu de către indivizi arbitrari. Multe dintre aceste reguli au obiective admirabile: servicii medicale mai bune, aer mai curat, mai puțină discriminare a minorităților. Dar complexitatea pe care o creează impune și costuri considerabile.

În unele cazuri, ele doar iroresc timp. Chiar au nevoie consumatorii europeni de etichete pe conservele de somon care să-i avertizeze că „pot conține pește” sau de reguli de limitare a puterii aspiratoarelor? În alte cazuri ele critică piețele: oferta mică de locuințe în America a fost cauzată parțial de microreglementări menite să încurajeze deținerea de proprietăți rezidențiale. Incapacitatea Europei de a crea companii mici e cauzată în mare măsură de reglementări. În Italia trebuie să fii o mare companie (sau să ai relații) ca să-ți croiești drum prin lumea aprobărilor și autorizațiilor asemănătoare cu cele imaginate de Dario Fo. Dar America vine din urmă. În codul fiscal american găsim 42 de definiții diferite pentru o firmă mică. Ca să-ți deschizi un restaurant în New York, trebuie să treci pe la 11 agenții municipale diferite. Apoi sunt toate autorizațiile de liberă practică obligându-i pe cei care vor să devină frizeri în Texas să urmeze cursuri de coafură mai bine de un an, iar pe cei care vor să facă peruci în Arkansas să dea examene scrise⁷¹.

Victima principală a acestei birocratii este chiar statul. Unul dintre motivele pentru care proiectele de infrastructură durează atât de mult este că autoritățile trebuie să treacă prin atât de multe proceduri. Italienii studiază încă din anii 1990 planuri pentru un pod care să lege partea continentală a țării de Sicilia. Aeroportul din Berlin este altă

poveste jenantă despre cârpeală birocratică și incompetență inginerească. Într-o bună zi, probabil după ce nu vor mai exista avioane, Heathrow ar putea avea o a treia pistă. În perioada Marii Depresiuni construcția podului Golden Gate a durat patru ani. Astăzi, după cum arată Philip Howard de la Common Good, în cazul unor proiecte de autostradă mai mari e nevoie de un deceniu doar ca să se rezolve diversele chestiuni birocratice, până să se apuce muncitorii efectiv de lucru. Când Autoritatea Portuară din New York a decis să modernizeze podul Bayonne, care se arcuiește spectaculos între Staten Island și New Jersey, astfel încât noile petroliere uriașe să poată trece pe sub el, a fost nevoie de 47 de aprobări de la 19 autorități federale diferite, proces care a durat din 2009 până la mijlocul anului 2013.

Această situație este cauzată de faptul că nimeni nu învață nimic: oficialii sunt atât de ocupați cu hârțogăraia, încât rareori au ocazia să observe ce funcționează în alte părți. Statul funcționează într-o lume mlăștinoasă, dicken-siană, care amintește de începutul *Casei umbrelor* („Ceață pretutindeni. Ceață în susul Tamisei... ceață în josul Tamisei... Ceață târându-se în cabinele vapoarelor de cărbuni... ceață lăsându-se peste bordurile bărcilor și ale luntrilor. Ceață în ochii și gâtleurile pensionarilor vârstnici din azilul Greenwich... ceață în coada și-n găoacea lulelei de după-amiază a comandantului mánios”). Ceața se insinuează în orice reglementare și în fiecare document. Derutează pe oricine are vreo treabă cu statul. Se lasă deasă deasupra fiecărui minister. Distorsionează orice relație dintre stat și cetățean.

4. Statul capturat

Această ceață lasă guvernarea la mila unor grupuri de interese: într-adevăr, complexitatea și capturarea se înlesnesc reciproc. Explicația motivului pentru care lobby-urile înfloresc în democrații a fost descifrată în mod strălucit în 1965 de economistul american Mancur Olson. În volumul *The Logic of Collective Action* el a susținut că circumscripțiile electorale mici care urmăresc obiective specifice sunt mult mai puternice decât circumscripțiile mari care urmăresc obiective generale. Acestea din urmă includ mulți pasageri clandestini care vor să se bucure de beneficiile acțiunii politice fără să suporte costurile⁷². În grupurile restrânse indivizii pot să vadă recompensele mult mai clar, în cazul lor existând o probabilitate mai mare să cotizeze și să se organizeze. Așa că Leviatanul este dezmembrat pe furiș de multe grupuri având interese precise care urmăresc anumite scutiri și bani pentru proiecte inutile obscure, în mod normal ascunse de ochii publicului.

Grupurile de interese sunt în principal de două tipuri: cele din interior, mai ales sindicatele din sectorul public, pentru care statul este mijlocul de subzistență, și outsiderii, în special companiile și grupurile de lobby din industrie, grupurile de interese și cele demografice, care încearcă să distragă atenția statului orientând-o spre cauza lor. Ambele tipuri de grupuri sunt bariere în calea reformei guvernării.

Spre deosebire de corespondentele lor mai slabe din sectorul privat, sindicatele din sectorul public se pot opri

din activitate fără să-și riște locurile de muncă. În 2019, timp de o lună înainte de Crăciun, în Paris a fost haos întrucât conductorii de metrou și de tren au făcut grevă din cauza pensiilor. Totodată, sindicatele din sectorul public se pricep nemaipomenit de bine să-și mascheze interesele, inclusiv în denumire: astfel, sindicatul medicilor britanici se numește British Medical Association (Asociația Medicală Britanică), iar sindicatul cadrelor didactice americane este National Education Association (Asociația pentru Educație Națională). Câteva sindicate au legături politice cu dreapta – alianța dintre gardienii de închisori din California și republicanii locali a ajutat și la construirea unor închisori, și la adoptarea unor legi dure pentru a le umple. Însă cele mai strânse legături sunt inevitabil cu stânga: în Marea Britanie, sindicatele au cel mai greu cuvânt de spus în alegerea noului lider laburist. În Statele Unite, sindicatele din învățământul preuniversitar au control total asupra politicii Partidului Democrat privind educația: când asिști la Convenția Democraților, vechea șmecherie a jurnaliștilor e să întrebi pur și simplu persoana lângă care te afli „La ce școală predai?”.

Prioritatea este mai curând protejarea locurilor de muncă decât îmbunătățirea serviciilor. După uciderea lui George Floyd, lumea a vrut să știe de ce atât de puțini polițiști americani sunt pedepsiți pentru brutalitate. S-a descoperit că departamentele de poliție fuseseră convinse de sindicate să șteargă istoricul abaterilor disciplinare, unele după numai șase luni. Pe numele lui Derek Chauvin, bărbatul al cărui genunchi l-a sufocat pe Floyd, au existat cel puțin 17 reclamații pentru abatere în cele două decenii